

bugün! özel hayatlar

yattaki en önemli hedefine giden yolu da 1923 yılında araladı. Hem de ölümlü bir vuruşla.

Kadın partisi mi?

Dergiler Haziran 1923 yılında "Kadınlar Halk Fırkası" adında kadınlardan oluşan bir partinin kurulduğunu, başkanlığına Nezihe Muhittin isimli bir kadının getirildiğini yazıyordu. Üyelerin de Şukufe Nihal, Matlube Ömer, Naile Vehap, Muhsine Salih, Nimet Remide gibi bir elin parmaklarını aşmayacak sayıda okumuş kadın olduğundan sözediyordu. Haber bomba etkisi yarattı basında. Asıl tuhaf olan fırkanın amaçlarını açıklayan metindi. Kadınlar Halk Fırkasının amacı, kadınların sosyal, iktisadi ve siyasi sahalarında gelişmesini sağlamak ve haklarını almak olarak açıklanmış, daha ilginç kadının analık ve aile kadınlığına hazırlanması amaçlanırken askerlik yapması da istenmişti. Yani fırka daha amacını belirtirken şansını kaybetmişti. Aslında kurucu üyeleri biraraya getirmek Nezihe

vardı. Sadece beyanla kalmıyor Kadınlar Halk Fırkası'nın kuruluş onayını beklerken bir taraftan da konferanslar veriyor, programlar oluştuyordu. Cumhuriyet erkekleri sert kayaya toslamışlardı. Nezihe Muhittin, tüzüğün onayını çok uzun süre bekledikten sonra sabredemedi ve üzerine düşerek biraz da zorlayarak tüzüklerinin onaylanmadığını Kadın Halk Fırkası'na izin verilmediğini öğrendi. Nedeni; "Henüz siyasal haklarını almamış olan kadınların fırka teşkiline kanunen müsaade edilmeyeceği" idi. Cevabın uzun süre bekletilmesinin nedeni belki de Nezihe Muhittin'in hızını biraz olsun yavaşlatmaktı. Zaten tanyanlardan kimse'nin aklına koyduğunu yapacağından şüphesi yoktu. Muhittin arkadaşlarının da etkisi ile tüzüğü değiştirdi, amaçlar bölümünden tüm "siyasi" konuları çıkardı, derneğin ismini "Türk Kadınlar Birliği" yapıp tekrar onaya sundu. Onay 1 hafta sonra gelmiş "Kadınlar Birliği"nin kurulmasına izin verilmişti. 7 Şubat 1924'te Nezihe Muhittin Başkan seçildi, arka-

Kadınlar Halk Fırkasının ilk toplantısını yaptığı mütevazı evinde Dar'ül Fünun ve Türk Ocağı'nın salonlarını kadınlara açmayı şı geldi aklına. Bir süre sonra Dar'ül Fünun salonlarında "Kadınlar Şurasını" toplamıştı. Artık "Kadınlar Birliği"nin yolunu açmanın zamanı geldi" diye fışıldadı kendi kendine. Bu yol da basından geçiyordu. O halde basına girmeliydi. O gece verdi kararını. Bir dergi çıkaracaktı.

Kadın dergisi çıkıyor!

Gerkeni yaptı. "Bu mecmua yalnız kadın faaliyeti, yalnız kadın elile çıkan ilk mecmuadır" diyerek 1925 yılında, dördüncü sayısından sonra "Türk Kadın Yolu" adını alacak olan "Kadın Yolu" dergisini çıkarmaya başladı. O dönemler dergilere ilan veren firmalar veya sponsorlar bulunamadığından dergi Nezihe Muhittin'in şahsi parasıyla çıkıyordu ama değeri doğrusu. Zaten Cumhuriyet öncesi yazdığı "Kadınlar Dünyası"na da Ulviye Mevlan Civelek mücevherlerini satarak çıkarmamış mıydı. Türk Ka-

rey sahibi olmayan tufeylidir" gibi zehir zemberek açıklamalar yapıyor, 35 maddelik dernek programını açıklıyordu. Programda kadın hakları, aile hukuku, kadınların şahitliği, seçme seçilme hakkı gibi kadınlarla ilgili akla ne gelirse vardı.

Muhittin'in dergisi "Türk Kadın Yolu" aynı zamanda kadınlara yol gösteren Cumhuriyete yakışır bir dergi olmuştu. Nezihe Muhittin dergide makaleler yazıyor, kadınlara giyimleri konusunda resimli öneriler getiriyordu. Giyim konusundaki öneriler Avrupa'nın en seçkin

1. Nezihe Muhittin. 2. Çağdaş feminist dergi Pazartesi'nin çıkışı, 1995. 3. Dönemin Süs dergisinde feminizm ve (altta) Nezihe Muhittin ile ilgili çıkan karikatürler. 4. Atatürk İzmir'de kadın kuruluşları temsilcileri ile. 5. Seçme hakkı tanındığı sene oy kullanan bir kadın. 6. İlk kadın milletvekillerinden Satı Hanım. 7. Kadınlara oy hakkı için miting, 1934.

KUMRAL KADIN, ERKEKLERDEN "MİSKINANE ESRAR ÇEKENLER" DİYE SÖZ EDİYORDU. GAZETECİ, NOT DEFTERİNE ALELACELE KARALADIĞI 3-4 CÜMLEYİ DAHA NOT ETTİ VE DAHA FAZLA VAKİT KAYBETMEDEN BU İLGİNÇ KONUŞMAYI HAZIRLAMAK ÜZERE UÇARAK GİTTİ. KAPIDAN GİRER GİRMEZ "BU KADIN ÇOK GARİP. KADIN ERKEK EŞİTLİĞİ, KADINLARA SEÇME SEÇİLME TALEBİ VAR" DİYE MİRILDANDI ARKADAŞLARINA.

Muhittin için hiç de kolay olmamıştı. O günleri anlattığı kitabında üyeleri toplamamın 2 ayını aldığını anlatıp şöyle diyordu Nezihe Muhittin; "Fikir ve teşebbüsü evvela bildiklerime açtım, maksadımı izah ettim. Bir kısmı memnuniyet ve şiddetli arzu, bir kısmı tereddüt, bir kısmı itiraz ve korku, bir kısmı da hiç anlamamazlık eseri gösterdiler".

Tereddüt konusunda pek de haksız değildi kurucu üyeler. Kadınlar sadece siyasi amaçlı olarak biraraya gelmiyor aynı zamanda derneğin adına "Kadınlar Halk Fırkası" denilmesinde bir sakınca görmüyorlardı. Onlara göre henüz siyasi haklar alınmamıştı ama Cumhuriyetin getirdiği demokrasi, esas olarak haklarını da temin etmiş oluyordu. Muhittin'in deyişle "Bu isimle beraber, memleketin matbuatı büyük bir alaka ile bütün hareketlerini takibe başlamıştı".

Başlardı tabii... Kumral kadın muhabirlerin gözlerini yuvalarından fırlatacak açıklamalar yapıyordu gazetelere. "Vakit Gazetesi"nde fırkanın Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kadın kolu gibi örgütlenmeyi hedeflediğini gösteren beyanatları bile

daşları da yönetim kurulu oldu. Kumral kadın "Benim tasavvur ettiğim binler ve binlerce kadın akımı yerine ancak 500 aza toplayabildim. Bununla gözüm ve ruhum asla doymamıştı. Beni nevmite eden nokta toplananlar içinde hakiki münevverlerin azlığı idi" dese de arkasından bakmadan yoluna devam ediyordu.

1925 yılının yağmurlu bir gecesinde

dinler Birliği'nde söyleyemeyen, istenemeyen tüm kadın hakları "Türk Kadın Yolu" vasıtasıyla isteniyor ve söyleniyordu. Temmuz 1925'te "Bu kuvvetli dünya cereyanından şüphesiz bizler de nasibdar olacağız. Yirmi sene evvel uzak diyarların bazı hareketlerini gazete havadisleri verirken, bizler bunları gulyabani efsanesi gibi dinlerdik, fakat bugün müdrik-i

derneğine gelen ilk uyarı da değildi bu. Basın, derneğin başkanını defalarca uyarıyor, isteklerinin ıhlı olması yönünde telkinlerde bile bulunmuştu. Yani erkekler üzerlerine düşeni yapmışlardı. Kadın Birliği derneğinin Mart 1927'de düzenlediği İstanbul kongresinde aldığı karar olacak iş değildi zaten. Kongrede, kadınlara oy hakkı isteniyor ve gelecek

kadınlarının giyimleriyle aynıydı. Nezihe

Muhittin kadın hakları ile uğraşırken Anadolu'nun durumunu, Anadolu kadınının düzeltilmesi gereken cahilliklerini gözler önüne sermek için röportajlar yapıyordu.

1927'nin Haziran ayında, muhabirin Nezihe Muhittin'in söylediklerini yazmasının ertesi günü, gazetelerde kızılca kıyamet koptu. Basın öyle tozu dumana kattı öyle itiraz geldi ki, haberi yazan muhabir bile yazının sonuçlarına şaşı kaldı. Aslında bir erkeğe göre epey de tarafsız bir yazı yazmış sayılırdı. Ne de olsa o bir Cumhuriyet muhabiriydi. Nezihe Muhittin ve kurduğu Kadın Birliği